

„ASA CHI“

REVISTA STIINTIFICA LITERARA

Comitetul de Redacțiune: Dr. D. Cantimir, I. Năgure, Vict. Dogariu, C. Hogaș și V. C. Buțureanu cu colaborarea membrilor Societății „Asachi“.

IMPORTANȚA STUDIULUI ISTORIEI PATRIEI.

O mică reflexiune asupra foloaselor istoriei, și este de ajuns pentru a ne convinge despre importanța studiului ei. Progresul la care a ajuns cultura omenească nu se poate datori de cât istoriei, căci istoria a fost puntea, care a făcut ca rezultatele activității omenești să ne succedeză prin secolii, până la nivelul de astăzi. Ce ar fi devenit oare omenirea dacă n'ar fi existat istoria? De sigur ar fi dus o viață necunoscută. Generațiunile ar fi trecut unele după altele ducând cu sine felul traiului lor, lăsând pe urmași a începe succesiv o nouă cale. Istoria însă este lanțul care a legat viața popoarelor între sine. Prin istorie omenirea a câștigat conștiința existenței sale; ea este care i a prezentat înaintea ochilor trecutul și i a deschis calea viitorului.

Invențiunile secolilor, experiențe de tot felu!, idei cunoscute, tradițiuni, cu un cuvânt tot ce a putut produce geniul uman s'a făcut cunoscut prin istorie, și urmașului nu i a mai rămas de cât a continua de la ceea ce a lăsat antecesorii săi, înlesnindu-se ast-fel calea de propășire până la un grad necunoscut de perfecțiune

Vedem dară, că istoria este strâns legată cu viața popoarelor; ea este de cel mai mare interes general;

omenirea simte necesitatea istoriei, pentru viața sa, în tocmai cum simte orî-ce vietate, necesitatea soarelui, pentru existența sa.

Pe cât foloasele istoriei sunt de un interes general, pe atît ele sunt și de un interes individual.

Să luăm un individ ignorant în cunoștințele istoriei. Cât de penibilă trebuie să fie pozițiunea sa, când se găsește în fața orî-cărui lucru asupra căruia trebuie să, și dea judecata sa; 'l vede fără a'î putea da o apreciere. Nicî o carte, nicî o foie, ce ar ceti, nu o poate înțelege, pentru că nefiindui cunoscut trecutul, umblă rătăcind în prezentul, care 'i e obscur, și ușa viitorului 'i este cu totul închisă. Cu totul alt-fel se găsește cunoscătorul istoriei. În orî-ce împrejurare s'ar găsi, el poate ași da samă; cunoscând trecutul are cheia prezentului, și nu 'i este greu ași forma oglinda viitorului; El știe a da o apreciere justă asupra a tot ce i s'ar presenta înainte, fie în viața sa publică fie privată; iubește și încurajează bunul, desprețuiește și caută a intrâna răul; căci bogăția cunoștințelor istorice desvoltă pre om nu numai în înțelepciune, dar și în simț nobil. Bunul simț dictează *humanitatea*; *humanitatea* respectă dreptul fie-cărui, și de aici se naște *libertatea*, *Humanitatea, dreptul și libertatea*, formează pedestalul *virtuți*.

Nicî un cetățean nu este mai bun, de cât acel inspirat de simțul virtuți, căci acesta cunoaște într'un Stat, condițiunile datoriei, și acest simț nobil naște iubirea pentru *Patrie*.

Iubirea patriei dar este o consecință a cunoștințel istoriei, căci aceasta 'i desvoltă simțul, și istoria este tesaurul cunoștințelor, care 'l amintește atâte lapte mari, pe care omul cu simț, tinde ale continua, pe când streinul de cu-

noștințele istoriei, nu 'și poate cunoaște patria, și prin urmare nu o poate iubi de cât instinctiv.

Popoarele au devenit mari atunci când cetățenii au iubit tradițiunile lor, au iubit patria și au căutat a îndeplini cea dintâiu datorie către patrie; Au căzut însă când neglijeau acele datorii. Istoria ne înfățișează o sumă de exemple de asemenea natură. Roma a devenit mare prin virtutea cetățenească, și a căzut, prin demoralizarea internă. Un *Caton*, *Leonidas* și alții: ni-l prezintă istoria vechie, ca exemple de virtute cetățenească. Germanul se deșteaptă, când istoria 'i șoptește la urechiă simțului, numele de *Herman*.

Dar oare tradițiunile poporului nostru, istoria patriei noastre, nu ar putea să ne amintească atâte nume, atâte fapte, care să ne serve ca modele de virtute? Este de ajuns ca istoria să ne șoptească *Mircea*, *Alexandru*, *Stefan*, *Mihai*, *Rareș*, etc. și să vedem 'naintea noastră umbra care ne arată *Eroism*, *Blandeță*, *Umanitate*, *Virtute* personificată în părinți conducători ai patriei. *Secul*, *Bistrița*, *Rasboeni*, *Getatea Neamțului*, *Baia* și alte multe, sunt monumente, înaintea cărora, când ne prezentăm, tradițiunea ne povestește fapte, care ne inspiră. Clericul, omul de Stat, soldatul, și tot cetățeanul cetind istoria patriei găsește atâte exemple, pe care tradițiunea încadrându-le în tabloul nemuririi, le cântă cu venerație.

Pemeia română, nu găsește ea un model în virtutea mamei lui *Stefan*, care după înfrângerea de la *Rasboieni*, uită iubirea de mamă, față cu o datorie către Patrie? Poporul român nu găsește destul model de virtute cetățenească, în poporul lui *Stefan*, care după nea înfrângere, la un strigăt dureros al țării, strânge steagul rupt, 'i cărpește, și cu curagiul disperării scoate pe din mânăul îngrozitor din țară? Câte exemple de toată

natura nu ne înfățișează istoria! Pentru ca să le cunoaștem, și să ne însușim, se cere să le studiem. Poporul nostru s'a susținut prin tradițiunile sale, care le a cultivat cu simțenie. Oștanul român ține de cea întâi datorie a'și iubi și apăra patria, inspirat în acest amor de tradițiunile pe care le auzit încă din leagăn, pe când mama sa i le cânta prin balade. Astăzi este scoala, care este chemată a îmbogăți junimea în cunoștințele istoriei Patriei lui.

Am văzut că istoria are rolul principal pentru formarea caracterului unui popor, prin urmare studiul istoriei patriei, ca stimulent al virtuții civice, este de cea mai mare importanță, și poporul, care este pătruns de cunoștințele istoriei patriei sale, știe cum să'și și conducă destinele vieții sale.

Dorul lui Mircea.

Peste Bistrița 'aurită
 Grațioasă șerpuind,
 Trece'o luntre învechită
 Fără cale, rătăcind.

Fără cale o și lasă
 Mircea trist și gânditor,
 Unde'a ajunge lui nui pasă,
 Numai ca să fugă 'n sbor!

Atît inima lui cere,
 Atît încă mai doria,

Și'n a umbrelor tăcere
Jalnic dorul își cânta:

»Zina mărilor s'avântă
»Din culcușu'i peste mal
»De departe frumos cântă,
»Și frământă val de val.

»Marinarul peste unde
»Trece repede spre munți,
»Luna palidă s'ascunde
»Dupe piscurii cărunți.

»E târziu și el grăbește
»Să ajungă mai curând
»Luna 'n ceruri cât lucește,
»Calea dreaptă luminând.

»Și grăbește, ear el cântă,
»Cântă dulce, cântă lin,
»Marinarului împlântă
»Vrajă tainică in sin.

»Vai! el uită că sub maluri
»Vânturi rele îl pândesc,
»Luntrea sboară peste valuri
»Din cer fulgere selipesc.

»Ca perdut, ca in uitare
»Măna 'i cărmă-au părăsit,
»Ascultând ace cântare
»Care'n suflet l'aū vrăjit.

»Dupe cântec se tot duce,
»Dupe cântec rătăcind,
»Și ea 'l duce și 'i neluce,
»De stânci luntrea lui zdrobind!

»Și cât luntrea se despică,
»Cât dispăre 'n negrul fund,

»Zina mărilor se ardică
»Și coboară in profund.

»Ea se duce să iubească
»Pe fromosul ei pascar;
»Măini o muma 'o să bocească
»Pe sermanul marinar . . . »

Ast-fel Mircea trist șoptește,
Măna'i cărma 'aū părăsit,
Și prin noaptea rătăcește,
Parcă 'ar fi și el vrăjit.

Rătăcește, și nu 'i pasă
Luntrea că s'a despica,
Nici că muma lui acasă
Plângând 'l va aștepta.

Rătăcește, căci o fată
Mult iubită l'a 'nșalat;
Este fata care 'o dată
Pân în suflet, i-a cântat.

Despre aerul admosferic și rolul lui chimic asupra Organismului nostru.

Conferință publică, însoțită de mai multe experiențe chimico-fizice, ținută de Dl Lascar Vorel farmarist, în ziua de 29 Mart 1881.

După programul publicat de Societatea Științifică Literară »Asachi« la care fac parte ca membru, pentru astăzi trebuia se urmeze conferința: »omul și umanitatea« însă din nefericire, forsat de oare care împrejurări, am fost silit de a schimba teza în ultimul moment, rezervându-mi însă dreptul de a veni cu acest subiect la alta ocaziune.

Sujetul despre care voim a discuta astăzi este un subiect nu mai puțin interesant, ales din acea știință, numită chimia, care prin descoperirile făcute, ce cad mai toate în timpurile noastre, a atras atențiunea întregii lumi civilizate. Cu cea mai mare bagare de samă urmăm pas cu pas progresul și mărețile descoperirii a timpului nostru și a acelor oameni mari cari s'au dedat viața acestui studiu.

Sujetul conferinței mele aparține la acea parte a chimiei, care se ocupă cu descoperirea acelor procese și schimbări chimice, care au loc în organismul nostru; însă înainte de a intra în detaliul subiectului, permiteți-mi să fac în puține cuvinte o mică schițare, despre progresul Chimiei în timpurile noastre, făcând și o aluziune despre cauzele, care au oprit dezvoltarea ei în timpurile trecute.

Ignoranța seculilor trecute, dominate de iesuitismul acestor secte ipocrite, care cu masca Loyalismului pe fațadă, pe baze cuvintele dulci și pacifice a Mântuitorului

nostru, și cu otrava *Reului* în inimă, se opuneau dezvoltării spiritului, lăsând popoarele în adâncul întuneric al neștiinței, cauză care nu era nimica alta de cât o infamă spiculație și un mijloc de ași permite ori-ce crime, sau fapte reprimite de buna morală; sub scutul Religiei declărând ură neînpacată și resboi crâncen »Științei« »Luminei« și »Adevărului«. Sub ast fel de triste circumstanțe, mai cu deosebire Chimia, a ramas multe secole în cea mai profundă obscuritate. Chimistii, timpurilor trecute, numai pe ascuns putea urma studiul chimiei, fiind prigoniți și condamnați la moarte, ca farmecători și vrăgitori, de către acea teribilă Instituțiune destul de bine cunoscută în analile istoriei, sub nume de *Inquișițiune* blamul imortal a catolicismului, rușinea secolului în care a existat!

Tocmai în jumătatea secolului al XVIII lea începu »Chimia« a se desvolta, pe când trăiau adeverații apostoli a ei: Lavoisier, Pristle și scheele, barbați a căror nume va remâne vecinic mare și nemuritori în istoria Chimiei.

Insă adevărata dezvoltare o datorește Chimia numai secolului al XIX; acestui secol care a înscris pe stindartul seu drept inițiale mărețile cuvinte »Lumina« »adevărul« dezvoltarea spiritului, libertatea ideilor; acestui secol, în care predomină »Capacitatea« »Intiligița« însoțite de știință, dușmanii neînpacării a ignoranței, ce începe cu încetul se dispară, lăsând loc liber științei, care va face se cunoască omul pe om; armonia ideilor științifice va aduce cu sine înfrățirea națiunilor; unirea lor, va aduce adevărata civilizațiune, care va face să dispară ura nebună și selbatică a pasiunii; vor dispărea resboile crâncine, fapt varvar și rușinos a secolului nostru înbrăcat sub numele pompos de: *patriotim, glorie*, resbele care ruinează prosperitatea, industria, co-

merciul, și fericirea familielor și țărilor întregi; destrug
lenara generațiune și cu ea talente însemnate.

Sub condițiuni așa de favorabile a secolului nostru »Chimie» ca și toate științele nu putea se rămâne în urmă, ba din contra, ea făcu un progres, care ajunseră aproape la culmea perfecțiune, ca poate nici una din științe. Cu fală putem zice că »Chimie» cum o găsim astăzi, este copilul secolului nostru. Cu mirare trecem șirul descoperirilor și mai ales acelor făcute de către »Chimie» organică, aceea parte din Chimie care se ocupă cu studiul combinațiilor variate, ce se formează în sinul organismului traitoriu al vegetabililor și al animalelor.

Observând mersul seu, nu putem destul admira, când vedem că din rămășiți, cum este dohutul de cărbune care rămâne la fabricarea gazului de luminat, rămășiți, ce cu puțin ani în urmă, se departau cu ceva netrebuincios, astăzi Chimie fabrică din ele un șir de produse, din care fie care joacă un rol însemnat în industrie, precum sunt: »anilina», »fucsina» »phenolu» »salicylu» »creotolu» »naphtalina» »naptolul» etc. »Anilina și fucsina» unor auditor, două boele, care excelează prin variațiunea și vivocitatea culorilor lor, au dat loc la o reformă, totală în industrie, pentru văpsirea lănelor, stofelor și a mătăsilor. Phenolul, care prin proprietățile sale antiseptice, a devenit un product atât de trebuincios, chiar indispensabil, pentru stârpirea miasmelor și substanțelor infectoase, ce vicează aerul admosferic. Salicylul în-
trebuințat, în medicină, cu cel mai mare succes, contra reumatismului a frigurilor intermitente, la afecțiuni pulmonare etc. înlocuind de multe ori Chimie. Din cărpe și surcele Chinina. Din cărpe și surcele Chimie fabrică astăzi zahar, print' un mod foarte simplu, prefăcând cărpe în celu loză și pe aceasta, prin influența Chimie, în glucoză etc.

Astăzi avem în Anglia, America și Franța multe fabrici, care fac din cârpe zahar. Cine ar fi crezut că din latrinele Londrei și a Parisului Chimia va găsi elementele necesare pentru formarea acestei grupe, conoscută sub nume de combinațiuni aromatice, cu acăruia ajutor se pôte prepara artificialmente parfumul florilor. Parfumurile, mai ales cele engleze, sunt produse ale acestei invențiuni. «*Est-Bouquet*» acest parfum dulce și plăcut, care într'un salon de dame ne înbată așa de sublim, transportându-ne într'o grădină de mii de flori, născând în noi idei poetice, și ne trezește la realismul «secolului nostru» «*Vanillina*, acea substanță, care dă vanilliei mirosul ei plăcut, Chimia o prepară din remășiți organice putrefacte; cu vanillina artificială sunt parfumate chocoladele și bonboanele vanillate, care ne vin de la Paris, și care sunt așa de mult căutate și adorate de damele noastre. «*Glycerina*», în fine acest inocent și igienic articol a toaletei noastre, adusă în combinațiune cu azotul, dă naștere la acel groznic product, conoscut sub nume de *Trinitro-glycerin*, *Nobel's-Sprengohl's* sau *dinamita*. Evenemente petrecute în Rusia, ne-au arătat în destul efectele acestei invențiuni, care însă întrebuintată la esplotarea minelor este una din cele mai folosite. Vroind să numărăm toate descoperirile făcute de Chimia modernă, care a format mii de produse a industriei, rădicând'o la culmea perfecțiunei, ași consuma multe oare, depărtându-me cu totul de la sujetul despre care voim a ve vorbi, însă nu pot trece la el pînă nu vë voi a minți în puține cuvinte și despre invențiunea instrumentului numit *Spectro-scopul*, cu a căruia ajutor putem foarte evident preciza, cu cea mai mare siguranță, existența orî-cărui element.

Marea sensibilitatea, ușurința manipulărei, simpli-

elitarea acestui instrument, a făcut seși primească, primul loc în Chimie; debea de puținii ani cunoscut analiza spectrală, a descoperit patru elemente nouă, cu ajutorul ei, știința a aflat compoziția soarelui și a plantilor, s'a convins că sulfurul, oxygenul, aurul și azotul n'ar mai fi elemente simple precum s'au pretins pînă acuma; este, poate numai o întrebare a timpului, când Chimia ne va pune în posesie de a prapară aurul artificialmente. Mare senzațiune a produs procesul de devorsa unui Chimist, care a dovedit, prin analiza spectrală, infidelitatea soției sale. Soția unui Chimist, profesor la o universitate din una din principatele germaniei, s'a dat în relațiuni neierate de legea societății, cu unul din bunii amici a soțului ei. Lumea, care se ocupă cu plăceri de asemenea plăceri începu a șopti, de întelniri secrete, care ar avea loc, în absența profesorului, în casa amicului seu; profesorul a aflat și el despre aceasta și cu totul neexperiment în asemenea afaceri, el se adresă pentru a primi siguranță, la mult iubita lui știință «Chimia». Chimia îi răspunse la acest apel și îi dădu un' mijloc, prin analiza spectrală, se afle «adevărul». Profesorul trimite amicului seu un paneraș plin cu fructe de toată frumusețea, mere, care fusese, însă infiltrate cu o soluțiune de metal numit *Tallium*, a caruia proprietate este de a fi foarte insensiv, dar care ajunsă în stomah, se transmite în scurt timp în tot organismul; prezența acestei soluțiuni se poate atuncea constata pe calea analizei spectrale în fie care din secrețiunile organismului: în bale, sudore, lacrimii, etc. etc. Profesorul întorcându-se dela universitate acasă, caută întradins ceartă cu soția sa, făcend'o să isbucnească în lacrămii; atuncea profesorul repede îi șterse lacrimele cu batista, și aleargă iute în

laborator seau de Chimie, și arđând batista, observă prin spectro-scopul, flacara, in care vede, linia verde, caracteristică pentru thalium; spectrul dar îi dovedi înfidelitatea soției sale, care a mâncat din fructele preparate și trimise de profesor, și prin urmare era și dovada că ea l'a vizitat în acea dimineață.

Mai în fie-care zi analiza Spectrală ne-aduce noul descoperiri, un mare viitoriu o așteaptă; ea ne va descoperi lucruri, la cari noi astă-zi cu toți nici nu ne așteptăm; Specialistii se ocupă cu ea necontenit și noi cu nerabdare urmăm dezvoltarea ei.

Sfârșim cu aceasta mica schițare despre progresul Chimiei moderne, se trecem la subiectul despre care am amintit la începutul interlocuțiunii mele.

Una din cele mai importante părți a Chimiei moderne este acea parte numită *Chimia Physiologică* sau știința ce se ocupă cu dezvoltarea acelor procese și schimbări Chimice, care au loc în organismul nostru.

Însă cu părere de rău trebui se mărturisesc, că toc-mai pe calea asta științele noastre sunt foarte mărginite; un șir de ani, poate un secol întreg va consuma știința, până va pute dobândi lumina în acest adânc mister.

Din mulțimea substanților, ce compun corpul nostru, abea cunoaștem compoziția lor; însă despre constituțiunea lor chimală ne aflăm încă în cea mai profundă obscuritate. In multe cazuri, putem zice foarte sincer, că nu știm încă nimica despre acele procese Chimice care au loc în diversele Organe a corpului nostru.

Influența și acțiunea aerului admosferic asupra Organismului nostru și acțiunea lui Chimică formează partea despre care doresc a vorbi în astă prelecțiune. Pentru a fi sigur de o bună reușită voi fi silit de a face o cunoștiință mai de aproape cu acest corp, cu proprietățile sale Phisice și Chimice, cu elementele din care se compune și pe astă cale cred să ajung mai ușor la scopul întreprins.

Aerul admosferic învelește pământul nostru din toate părțile, formând ast-feliu un strat al căruia grosime se calculează până la o înălțime de 60,000 metre și care se numește admosfera pământului; noi o putem compara cu un Ocean aerian în fundul căruia ni vedem aruncați și în care vețuim, însă poate timpul, nu este departe, în care aeronautica ne va pune în pozițiune de a pluti în acest Ocean cu repesiciunea vulturului. În acest Ocean, onorab. Auditor, să petrec neconținut unele mai variate procese și fenomene, care se deriva parte de la proprietățile phisice sau Chimice a aerului; parte de la niște agenți, cariî singuri sau cu ajutoriul aerului lucrează. Așa vedem în admosferă o curioasă conglomeratiune de corpuri gazoase și vaporease, între care aerul și apa sunt cele mai principale; noi vedem că admosfera posedă oare care densitate, oare-care temperatură, transparența pentru lumina, proprietăți de refracțiune, elasticitate; ea este translucidă și colorată, are proprietați, fenomene electrice; în fine ea poate să se aște într'o liniște relativă sau agitată cum ni este cunoscută sub nume de venturi și uragane.

Tote aceste schimbări și fenomene admosferice stau în strins raport cu starea metereologică, care iară este supusa timpului zilei, sesónei, zónei, climatului, și chiar localitaței; însă toți acești factori care produc feno-

mele admosferice stau earăși în strinsă legătură unu cu altul prin multipla lor complicațiune, astfeliu că nici o schimbare nu se pôte efectua fără o influență directă sau indirectă. Cu ajutorul acestor momente acționează admosfera parte prin influența sa proprie, parte ca mediu sau vehicol intermediar, la operațiunea acelor agenți, cum sunt: razele solare, luminóse, calorifice și chimice, operațiune care este indispensabilă pentru existența noastră; fără aer n'ar exista respirațiunea animală și a plantelor, n'ar exista viața pe pământ, nici acel vecinic schimb între *organic, vital* și *anorganic*; fără aer noi am fi lipsiți de fenomenul arderei; a căldurei și a luminei; am fi lipsiți de conversațiunea vorbei, cu tótă importanța ei pentru omenire, lipsind mediul intermediar a sunetului; fără aer ar exista o vecinică profundă tăcere pe pământ. (Aci au urmat un șir de mai multe experienșe)

Aerul admosferic ca materie este supus acțiunei gravitații și prin urmare este greu; el exercită o presiune asupra noastră cu o greutate de 16,000 kilograme, greutate enormă, și cu tóte acestea o purtam tótă viața noastră fără a o simți, ceea ce demonștră ca presiunea admosferică se exercită în tóte sensurile cu o egală intensitate, plus că presiunea admosferei în interiorul corpului nostru, se egalează cu cea din afară.

Greutatea admosferică apăsând egal și uniform asupra tuturor corpurilor de pe pământ face că ele să-și păstreze forma și soliditatea lor; schimbările acestei greutăți au o influență vedită asupra funcțiunei organilor, și efectile produse sunt adese-orí funeste, cu deosebire la persónile afectate de bólă de inimă și de plămânil. (*Experiența*).

Aerul admosferic sub raportul compoziției sale chi-

mice, s'a cređut până la anul 1774 că un element simplu, sub nume de „Gazul vieței”; pe acel timp trei chimiști: Englezul Pristlei, scandinavul Scheele și francezul Lavoissier departați unul de altul prin distanțe mari, lipsiți de ori-ce drum de comunicațiuni, de ori-ce reviste științifice, însă tustrei conduși de o idee, fără să știe unul de altul, au descoperit în același timp compozițiunea aerului, care este un amestec de 79 părți Azot, 21 părți Oxygen și 4-6 decimi de mil Acid Carbonic, și o cantitate variată de vapori de apă. Cunoștința compozițiunii aerului a adus cu sine descoperirea Oxygenului și a Azotului.

Oxygenul fu descoperit de Pristlei în 1774 și, un an mai târziu fără să aibă cunoștința despre aceasta, de către Scheele; însă ca element simplu fu cunoscut abea de Lavoissier, care prin aceasta descoperire a redi- cat ca printr'un farmec válu întunerecului în care se afla chimia până atunci. Oxygenul este un gaz incolor, inodor, fără nici un gust; sub influența unei mari presiuni, la o temperatură foarte redusă, se poate liquifia, în apă puțin salubil; intră mai cu toți corpi indirectă combinațiune; mai tot-dea-una aceste combinațiuni se fac cu o desvoltare de căldură, în multe cazuri însoțite de lumină, și atuncea constitue fenomenul cunoscut sub nume de ardere; însă acea ardere în Oxygen curat nu face cu o foarte mare vivacitate formând oxyde, din care uniaă proprietatea a se desolva în apă, de a avea un gust acru; pentru care Lavoissier i a dat numele de Oxygen, derivând din L. Elenă: oxys, acru, și Génos, origine.

În combinațiune cu Hydrogenul formează acel element principal, pentru viața noastră, cunoscut sub nume de apă (aicea a urmat o experiență.)

Azotul fu descoperit tot în acelaș an împreună cu Oxygenul de Lavoissier, carela cunoscut ca element simplu; el este un gaz incolor, inodor, un gaz permanent, adică până acuma, n'a putut fi nici liquifiat nici solidificat; el nu se poate combina de a dreptul cu nici un corp prin urmare nu întreține combustiu,ea nici este combistibil.

După ce am aflat proprietățile aerului atât physice cât și chimice; după ce am făcut cunoștință cu aceste elemente din care se constitue, vom urma acuma cunoștința rolului ce joacă aerul la întreținerea vieții și în special a omului.

Intreg corpul nostru este un aparat chimic pe cât de complicat în clădirea sa pe atât de perfect; fie-care din mulțimea părților sale și are rolul seū; ele lucrează una cu alta și dă naștere la o necontenită schimbare și mișcare a elementelor din care se constitue ele însăși; un vecinic proces transformă o combinațiune în alta, reducându-le în combinațiuni tot mai simple, nefiind nici odată ceva sfârșit, ceva stabil precum nu este nimica în natura asta; fenomenul rezultat din aceste procese profanul îl numește «viață»; durata lui «etate»; însă agentul care produce aceste procese este aerul admosferic.

Aerul admosferic se introduce în interiorul nostru prin faptul inspirațiunei; ajuns în blămăi; acest mare aparat aerostatie se pune prin diffusiune, în direct report cu sângele, prefecându-l din negru în sânge roș, care înbuibat cu aer se înprăștie prin niște canale numite Arteri; ramiform până în cele mai fine celule a

corpului nostru ; aci oxygenul aerului acționează descompunând combinațiunile organice a Carbonului și a Hydrogenului, combinându-se el însuși cu cele din urmă ; acest proces chimic se ezeută însoțit de fenomenul căldurii, care este o adevărată ardere a Oxygenului ; căldura ce se produce constituie căldura animală, care la un om sănătos este de 37 grade Reaumur. Productele acestei arderi : Acidul carbonic, vaporii de apă și alte gaze, ajung tot prin difuziune în sânge, care se prelăce, prin aceasta, în sange negru, numit și venos, ne trebuincios la viațuire, și care prin un alt sistem de canale, numite vene, ajunge earăși în plămâni pentru a se aproviziona cu aer prefăcându-se earăși în sânge roșu. Ast-fel sângele, a căruia cantitate se calculează în genere de la 11—15 kilograme, trece de trei ori pe minut prin plămâni cu o pulsațiune de 72 bătăi pe minut. Aerul atmosferic se întroduce, și prin porii membranelor noastre, în corp.

(Va urma).

Scrisoare deschisă către membrii Societății-Științifice-Literare : „ASACHI“

Iubiților

De mult mă gândeam și mă luptam cu mintea să vă scriez câte-va rânduri, ca încurajare și mângâere, asupra laudabelei acțiuni prin reunirea voastră în o societate sau în o confrăție științifică.

Multe sunt motivele ce m'au îndemnat să vă scriu

aceste linii. Toate se vor cunoaște și desvăli în cursul acestei scrisori.

Când în Noemvrie trecut s'a constituit societatea voastră, parcă o panică cumplită cuprinsese pe mulți, parcă Anibal era înaintea porților spre a lua stăpânirea lumii, sau parcă farul luminei își rădicase vâlul spre a respândi lumina sa în toate părțile, făcând a se vedea mizeria, vicleșugul și fariseismul ce există în omenire, făcând a se vedea cum adevărul, dreptatea sunt întunecate, iar mulțimea exploataată de câți-va ce ș'au însușit monopolul capacității, onestității și a înaltelor virtuți.

Vi se atribuea ba că sunteți nihilisti, ba socialiști, ba că aveți scopuri politice, ba că sunteți excluzivisti, nechemând pe toată lumea să facă parte din astă confrăție științifică.

Am lăsat ca spiritele să se calmeze; le-am lasat ca pe broaștele lui Esop, să se așeze la fund așa ca mișcarea undelor și apelor încetând, apa să se limpezască, și să se vadă bine ce este la suprafața sa, și ce este la fundul sevă, străvezând prin limpiditatea sa ... Am așteptat încă să ved societatea voastră la lucru, ca din rezultate s'o pot judeca și aprecia, cum zice maxims: «că din fructe să cunoasce pomul; nu poate pomul bun să facă poame rele, nici pomul reu să facă poame bune, pomul bun face poame bune; pomul rău face poame rele.» Am avut încă trebuință detimp să studiez statutul vostru scrierile, lucrările, publicațiile voastre, ca așa înarmat cu toată munițiunea trebuitoare, să staū la vorbă, prin aceste scrisoare, cu voi, și cu spiritele spăriete sau perdate.

Studiind, observând, criticând și analizând statutul vostru, lucrările, scrierile și publicațiile voastre, am înțeles tot laudabilul, salutarul și frumosul vostru scop, iar asupra diversilor versiuni, aruncate constituției so-

glotărei voastre, am pătruns că toate acelea nu'și aveau de obârșie de cât micimea de suflet, temerea de conștiență între oamenii științei și invidia din partea unora.

Știi, iubitorilor, că aș esista și există lupta între știință și ne-știință, între lumină și întuneric, însă astăzi în veacul al 19, știința mai are un antagonist: invidia și gelozia unora, adică a mediocrităților, ruginelor, sau spocelilor.

Nu acuz pe acest al doilea antagonist de cât din punct de vedere a reușitei ce manifestează, și a deconștientării progresului ce să face pentru luminarea omenească și îmbunătățirii caracterului omului.

Nu'l acuz din alt punct de vedere de cât că nu ține seamă de legile progresului, dând cesarului ce este a cesarului și lui D-zeu ce este a lui D-zeu; dând meritului ce este al meritului și nemeritului ce este al seș.

Scuzați, iubitorilor, nepoliteța și îndărăbnicia mea, dacă am făcut o primblare așa de lungă, până să soses: la materia proprie acestei scrisori. Așa este omul cu facultățile sale; nestămpărat, sburdalnic, vrea să știe totul, să afle totul, să critice totul, să străbătă ceriul și pământul: toate pentru aflarea adevărului.

Curm dar cu aceste digresiuni și întrând în materie, se'mi mai pun strage gurei ca să nu se supere fericiții pământului.

Ați înființat, iubitorilor, o societate Științifică-Literară. Frumos și imitabil lucru ați făcut. Este o onoare și pentru voi și pentru localitatea voastră. Pentru voi o onoare, că ocupându-vă, pe lângă afacerile voastre comune, jerfiți o parte de timp și cu cunoștința progreselor științelor, îmbogățindu-ve mintea și înnobilându-ve inima și caracterul. Onoare pentru localitate voastră, căci arătați țerei că și periferiile au barbați cari se o-

cupă cu știința și progresele ei, respîndind în societate bine facerile luminelor științei, ce tind la ușurarea și bunul traiu și fericire a omenirei.

Centrurile, după ce un popor a ajuns la un grad oarecure de cultură și dezvoltare, devin tiranice, pretențioase; caută a absorbi și concentra totul. Voesc ca lumina și abundența, să fie acumulate numai în ele, iar periferiile să zacă în întuneric și mizerie. Este mare eroare a calcula fericirea unei țări, unui popor, după starea de avuție și fericire a centrilor.

Mi-se pare că centrurile contribuiesc în mare parte la producerea multor reforme, legi și instituțiuni, nefericite pentru popor, și străine de adevăratele trebuințe și nevoi ale poporului.

Trebue un echilibru, macar proporțional între periferii și centru, căci dacă cumpăna bate mai mult într-o parte, atuncea și cei mai simpli, mai timpi și mai mioși, știu că nu este dreptate.

Și apoi, iubitorilor, orașul și județul vostru se poate mândri sub raportul instituțiilor produse prin asociație, ceea ce denotă că cetățenii voștri au mult spirit și bună-voință pentru asociațiuni, sub toate raporturile și ramurile, ce au în vedere îmbunătățirea vieții. Așa, orașul și județul vostru posedă patru societăți economice; o societate a ~~învățeturei~~ învățeturei poporului; o societate filarmonică; o societate de bine-faceri; o societate comercială; ba zilele acestea am văzut că s'a constituit și o societate de clădiri.

Însă societatea voastră este mai pre-sus de cât acestea. Ea este reprezentanta științei și luminei. Societatea voastră va procura membrilor ocazia de a se ținea în curent cu progresele științifice; le va dezvolta gustul pentru ocupațiune și instruire, și de aci perfecționarea lor sub raportul moral și intelectual.

Ea va atrage la voi pe toți iubitorii de știință, căci toți pot intra, de vor voi; ea va strânge în jurul vostru pe toți acei tineri, cari își ucid oarele de vacanță în feliurite pitreteri și distracții, ruinatoare moral și material, și veți vedea, macar câte-odată goale, atâtea locuri, isvor de corupție, iar dinșivor găsi ocazie de a profita macar o oară pe săptămână, pentru ași înavuți sufletul și inima cu noi cunoștinți folositoare și edificatoare.

Dar ce zic, iubitorilor, parcă vorbesc de pe ceea lume, ori eū am venit de pe ceea lume, iar voi ați crezut că înstituiți societatea voastră în mijlocul raiului, pe când ea în fapt este în mijlocul iadului.....

Doresc să fiu greșit în această credință a mea.

Voi v'ați impus sacrificii materiale, morale și intelectuale, ca concetățenii să ve urmeze frumosul exemplu și să vă încurajeze.

Pentru voi aveți dreptate, însă respectiv de mediu și oameni, viitorul va arata, cari am înțeles și pătruns rău.

Dacă făceați o societate de pitreteri, de danțuri, de ghiuldum, de stoș, de tot ce atinge senzualitatea și materialitatea, ați fi văzut voi cum tinerii, sexul frumos, ve năvăleau, cum bogații își versaū pungile. Nu ve supărați. Seculul și educațiunea timpului în care trăim, așa sunt!...

Iubiților! Se spune că un barbat sânt, învățat și iscusit, reușind a străbate în iad, dracii îl dădură afară, căci prin știința, iscusința și mesteșugul lui, golise iadul.

Așa și voi, iubitorilor, munciți fără prege; nu ve uitați nici ve descurajați, de intrigă, invidie, ochi veninosi, persecuțiuni, indiferentism și ne'ncurajare, chiar dacă ați fi sacrificați, căci lumina respândită prin societatea voastră.

semințele semanate vor prinde rădăcină, vor da roade și vor goli iadul de întuneric. Salutarele efecte a le lucrărilor voastre, a scopului vostru, a și început a se resimți în localitatea voastră prin lecțiunile voastre, prin conferințele voastre publice și prin revista ce publicați. Ași dori un lucru însă ca membrii societății voastre, să fie pătrunși pînă în suflet de sfântul scop și angajament ce s'aū luat. intrând în astă societate.

Regret apatia, indiferentismul, și materialitatea, multora din tinerii, și oamenii noștri cu cunoștinți, că nu i ved, încă în sinul societății Științifice-Literare: »Asachi;» aceasta o regret cu atăta mai mult pentru unii din membrii corpului didactic, ce nu i ved figurând în astă societate, deși nici o pedică nu li-se opune spre a intra în astă societate. Cred că dinșii păcătuiesc greu sub multe puncte de vedere... Sperez ca macar la a 11 oară, se vor trezi.

Iubiților! Véd că scoateți și o revistă Literară-Științifică ca rezultat a lucrărilor voastre și spre a respindi în societate progresele științelor și cunoștința lor precum și spre a deștepta și atrage publicul cătră ocupație și lectură folositoare și edificătoare.

Frumos și laudabil lucru ați făcut!... Veți procura iubitorilor de știință, de cunoștinți, o lectură bine-făcătoare; veți înlocui prin aceasta, cetirea zilnică, macar câte-va momente, a foilor politice, pline de polemici, personalități, pasiuni, politică militantă, și a o mulțime de nimicuri și secături, care să cetesc fără nici un folos, de cât pentru a ucide timpul și adesa din obicei; veți sustrage publicul și pe tinerii noștri de la lectură atâtor romanse și broșuri indecente și pline de atâtea vicii și estra-vaganți, și veți deprinde'o cu lectura scrierilor serioase și instructive, căci trebuie să știți, iubiților,

ca la noi, romansele indecente, broșurile estra-vagante și pline de venin seducatoriu în rele, au ajuns a fi un comerț rușinos și ruinătoriu ca și bulele papale.

Nu știu însă, iubitorilor, dacă publicând astă revistă, v'ați gândit la nămolul de pedeci și greutate ce o se întimpinați în scoaterea și publicarea revistei voastre?

Fie-cărui îi place să cetească o revistă, o carte, ba și o și critice cu mult ifos și autoritate, până și cele mai mici greșeli chiar și de corectură, fără să țina compt de nici o greutate. A critica lucrul gata, a mânca plâ-uinta făcută, este foarte ușor, ba de acesteia suut foarte mulți, pe când cei ce lucrează sunt foarte puțini.

Cine sunt aceia, cari dacă nu în decursul unei luni cel puțin în un an, să scrie un suget, o materie, fiecare după genul cunoștinților sale, după putința sa, căci scriind te înveți a serie, cetind, știți, precum mâncând și se dezvoltă gustul de mâncare mai mult!.. Sunt foarte puțini, și chiar dacă ar fi mulți, se lasă să fie lipsiți de bună-voință, să dau indiferentismului, așa că sarcina căzând asupra a puțini, devine, foarte grea.

Lumea noastră, iubitorilor, în seculul present, este mai mult materială; ea nu urnește, nu lucrează, de cât dacă vede un profit material, așa că se reține de la aceea muncă, unde nu numai că nu vede profite materiale, dar încă trebuie să facă și sacrificii, în cât pe această cale, rămân foarte puțini, cari lucrează și sacrifică, și anume acei cari trăesc într'un idealism!....

Când privim faptele lucrările și sacrificiile, bătrânilor noștri, din timpul renașterii și dezvoltării noastre, rămânem uimiți de mărețele lor fapte, așa în cât nu ne putem pronunța dacă am făcut vr'un progres cu atâtea instițiuni de cultură și instruire. Ba am făcut; ne-am ascuțit mintea, ne-am dezvoltat gusturile, dar ne-

am îngroșat și întunecat sentimentele, neam stricat caracterul și am pierdut practica mărețelor virtuți și nobilelor sacrificii. Am căpătat o moștenire aparată cu sudori de sânge, și o s'o pierdem prin inacțiune și destrabulare, mortificând natura omenească în un materialism animalicescu.

O altă împregiurare a greutății susținerii foilor științifice, este lipsa de lectori numeroși.

La noi factorii principali și numeroși ai lecturii: agricultorii, industriașii, comercianții, cu un cuvânt burghezii lipsesc; unia prin neștiința în care zac; unia prin numărul lor. Biurocratismul și funcționarismul, fiind ocupat toată ziua cu lucrări ale minții, restul oarelor vacante, îl sacrifică distracțiilor corporale și materiale, conform naturei ominești, care caută variațiune.

O altă împregiurare, respectiv de greutatea voastră în publicarea acestei reviste, este și gelozia centrurilor și lipsa de încurajare din partea lor, căci ele voesc să monopolizeze și știința și se arăte că numai în ele sunt elemente capabile. Centrurile privesc periferiile cu ochi și urieși și veninoși.

O boală cumplită iarăși care ține pe ómenii noștri în orl-ce afaceri, este ne seriozitatea și sănțenia angajamentului. Indiferentismul și nepasarea stăpânește pe foarte mulți. Adesa îi intră în afaceri sau ieū afacerile ca obicei.

Iată pentru ce, iubitorilor, am zis dacă v'ați gândit la multiplile greutăți în publicarea revistei voastre,

Totuși sperez că voi cariți v'ați impus atâtea sacrificii, v'ați gândit la toate acestea, și am credință că le veți învinge.

Amintiți-ve de apostolii renașterii noastre. Amintiți-ve că nemuritorul mitropolit Veniamin Costachi, și con-

impurării sei Gh. Asachi, Gh. Lazer și alții, când au început a arunca semințele dezvoltării noastre, un întineric gros era peste poporul Român, un câmp plin de spină și mărăcială era înaintea lor, și cu toate acestea rămânem uimiți de mărețele bunuri ce au făcut pentru renașterea și dezvoltarea poporului Român.

Dorindu-vă răbdare, activitate, perseverență, înfinesc. căci cred că știți maxima: »*Paxa Sapienti*».

Vă salut I. N.

Impărțirea premiei de la școala din Comuna
Pașcani Județul Suceava.

O FAPTA LAUDABILĂ.

De multe ori ne întrebăm, care sînt cauzele, că instrucțiunea rurală stagnează, și rezultatele ei, decă nu de loc, dar foarte puțin simțite?

Sînt varii comentariile; și cei mai mulți, fără a pătrunde adevăratele cauze, aruncă culpa asupra corpului învățator. Este adevărat că bunul mers al instrucțiunii depinde principalmente de la acesta, însă decă ne am întrebă, ce va putea face cel mai bun învățator cînd mijlocele îi lipsesc absolut? Oare cel mai bun cultivator, ar putea produce ceva, decă iar lipsi elementul de cultivat? De sigur că nu, și cînd mijlocele îi lipsesc, este scutit, de ori ce răspundere. Ast-fel de acuzări injuste primește zilnic bietul învățator.

Judecătorul pătrunzător, și imparțial, dînd o mică reflexiune asupra stărei instrucțiunii rurale, își pune prima întrebare: Școalele dispun ele de localități bine con-

diționate pentru a putea corespunde scopului pentru care ele sînt menite? O preumblare pe la scóle și ne va convinge, că partea cea mai mare se găsesc în condițiunile cele mai deplorabile; casele care numai pot fi locuibile se înprovisează pentru scóle, și nu se indignează nimeni de miseria lor, din contra învățătorul este silit a tăcea, căci reclamele lui ar putea fi rău interpretate. Ce considerațiune dar va putea însufla scóla țáranului, când sîngur vede, că nici scóla nu se bucură de nici o considerațiune? Din această lipsă de considerațiune, locuitorii hesită ași trimite copii la șcólă; scoala rufală în genere o găsim fără elevi, și nu se găsește nimeni, care să execute fregventarea. Legea instrucțiunei de și are dispoziții în această privință, rămâne o literă moartă, căci nu o aplică nimeni, și nimeni nu controlează cu interes deacă legea instrucțiunei se execută. Acestea sînt adevaratele cause că scoala rurală se găsește la noi în o stare atît de decădută.

Facase scoalele în condițiunile, în care se reclamă, să ce îndestrețe cu toate necesitățile, să se fregvente regulat de toți copii conform legii, și atunci vom obține rezultatul pe care noi 'l dorim.

Aceste condițiuni însă se reclamă de la comună, și controlorii comunei. Numai când Primarii etc, vor da cea mai vie atențiune scoalei, când primul interes al comunei, va fi desvoltarea scoalei, numai atunci instrucțiunea va putea da rezultate satisfăcătoare. S'a vădut că scoalele, care s'au putut bucura de oare-care sollicitudine, nea dat și rezultate mai inbucurătoare, însă aceste casuri sînt foarte rari, și s'au putut vedea numai acolo, unde comunele sînt conduse de Primari pătrunși de conștiința inportanței scoalei.

Asemenea cas întălnim la comuna Pașcani din jude-

șul Suceava. Pentru fericirea scoalei, comuna are de Primar pe Dl. Neculaî Roseti Rosnovanu, proprietarul acelei comuni, și pe Dl. Const. Neculcea ca ajutor. Actele lor relativ la îmbunătățirea scoalelor din acea comună, dictate de cel mai nobil sentiment, sint mărețe. Abia din Martie anul curent a luat în mâniile D-lor conducerea intereselor comunei, și scoalele și au luat cu totul o schimbare. Prima îngrijire au avut de a așeza scoala de fete, care se găsea în o casă rău condiționată, în localul cel mai ales din comună, înșestrând tot odată ambele scoale cu mobilier nou, bine condiționat. Nicî corpul învățator n'a ramas uitat de solitudinea D-lor, căci cu ocaziunea formării budgetului, au avut în vedere ale da o subvenție de câte 100 lei mensual, pentru învățator, și 120 lei pentru învățătoare, dând astfel prin o recompensă meritată, o încurageare muncii acestui corp. Asemenea și pentru întreținerea scoalelor, sau prevăduț sume, cu care să se poată intimpina orice necesități s'ar simți.

Cu ocaziunea distribuirei premiilor, de finea acestui an scolar Dl. Rosnovanu a lăsat a se simți unul din actele cele mai laudabile, care a fost adânc gravat în inima atât a scolarilor, cât și a tuturor locuitorilor din acea comună.

Toți elevi promovați sau premiați cu premii oferite de D-sa în valoară de 350 franci în cărți, și de Dl. Neculcea ajutorul de primar în valoară de 100 lei cărți, și diferite obiecte.

Pe lângă aceste premii frumoase, Dl. Rosnovanu, a ridicat splendoarea plin daruri de mare valoare, care lea lăcut Invățătorului și învățătoarei, și două de o mai mare valoare primilor premianți cu cunună. Doi juneci inpodobiți cu cordele și alte podoabe, se puseră

la dispoziția primului premiant cu cunună din Cl. II, fiu de agricultor, recomandându-i de a usa de aceeași diligență și cu plugul, ca și cu cartea; Primului premiant cu cunună din Cl. III, i oferi o pușcă de valoare, cu toate cele necesarii, recomandându-i deprinderea a o manui, pentru a ști la cas de tribună să-și apere patria.

Actele nobile a D-lui Rosnovanu a lăsat o vie impresie între asistenți, și orî ce părinte deja așteaptă cu un nespus dor, a se începe cursurile scolare.

A fost de ajuns ca Dl. Rosnovanu să dea importanța cuvenită scoalei, ca să vedem pe fie-care din părinți a se pătrunde de valoarea ei, și să deștepte înrînși și simțul necesității scoalei.

Dl. Rosnovanu cu această ocaziune, a adresat scolărilor și un discurs adânc simțit, pe care 'l publicăm aci, pentru a se vedea de cât sentiment nobil, este inspirat.

Deacă scoala ar găsi mulți protectori atât de zeloși ca Dl. Rosnovanu, atunci s'ar simți altfel rezultatele sale. Aflăm că pentru anul viitor Dl. Rosnovanu are intențiunea de a înființa un internat, care să înlesnească copiilor din cotune, mijlocul de a putea frecventa scoalele. D-sa nea dat probe de multă bună voință, și nu ne îndoim, că și această idee foarte nemerită, va căuta a o realiza

Actele sale laudabile, nu pot secera de cât onoare

Iată și discursul

• laboremus •

Dragii mei fii!

Un domn Roman, după o lungă viață care n'a fost de cât o îndelungă muncă, după lupte zilnice care au întărit și desvălit puterea romană de la năsișoasele maluri ale Euphratului, până la verzi muni ai Scoției, ajuns la cărunte bătrânețe, în mijlocul lagărului seu, trăgând de moarte, și cerându'i sara ostașii după datina, cuvântul de ordine, s'au sculat în picioare și au răspuns, dându-și sufletul: să muncim! («laboremus»)

Acest adânc și suprem cuvânt al Imperatorului Sever, conține secretul puterii romane care au învâlit lumea. — Acest cuvânt, fie ordinelul de zi al întregii tinerimi române, chemată a apăra și întinde părințasca moștenire pe toate holdele, pe toate văiele, pe toți munții, peste toate apele, de la Tissa la Prut, și de la Carpați la Dunărea, unde resună din stâncă în stâncă și din mal în mal, mândrul nume de Român, dulcea vorbă românească

Să muncim! să muncim cu toți, băieți! să muncim din brațe, să muncim prin învățatură, să ne lucrăm moșia, să ne arăm mintea. Plugarii neobosiți, soldați viteji, legistatorii adânci, strămoșii noștri au atins culmea în toate ramurile ale activității românești; urmând numai pilda lor, ne vom arata demni fii ai minunaților Români, a căror umbră chiar este iubită și respectată de întreaga omenire.

Nimică nu poate puterea, seau mai bine zicând nu poate fi putere, fără înțelepciune „mens agitat molem”; astăzi mai ales turmele neînvățate vor fi necesar prada vitejiei deștepte. — Chiar în vremile vechilor Romani, deprinși din copilărie a urma pilda luminaților lor capi, o mână de oameni culți și isteți, în toate artele păceii și ale rebelului, conduși de un Marius sau de un Germanicus, puneau pe fugă cetele nenumărate ale barbarilor Kimbri și Nemți. — În orî-ce luptă zicea un dibaciu ostăș Roman, *vedeți*, nu mulțimea, putere neînvățată, pote dobândi victoria, ci numai știința și munca. „in omni proelio non tam multitudo virtus indocta, quam ars et exercitium solent praestare victoriam.”

Arăt de convinși au fost toți oamenii, cari au strălucit în conducerea popoarelor, și în capul armatelor, de necesitatea învățeturei, în cât nici unu n'a neglijat în Statele lor științele, care întrecese puterile și împodobesc izbânda. — De la Carol la Frederic, pe cari pe amândoi cu drept cuvânt istoria nepărtinitoare, 'i-au denuțat de mari între toți barbații, nu este suveran se nu fi înțeleș, că inima și mintea, nu mai puțin de cât brațul, trebuie, trebuie armate; și în veacul nostru de fier, omul de fier a zis: „Învățetorul primar ne au dat Sadowa.” În tot cursul istoriei vedem eroi căuțind în cultura literilor frumoase, alinarea minților oborite de crâncenile lupte. — Alexandru cel mare, care a cucerit lumea reseriteană, nu se culca, ne zice Plutarchu, fără a ceti cateva stihuri ale marelui Homer, și adormind, își punea cartea sub cap. Polybu militar și istorian ne arată în Scipion această figură senină și graciosă, care a trecut prin severa istoriă a Romei, ca un miros de poezie, tipul heroului cult și luminat, și atribue o mare parte în succesele lui Terent, rivalul lui Alexandru. Generalul englez Wood, mergând la luptă, victima deja cununată cu moartea a doua zi, rostind cu înfocare în mijlocul fraților sei de arme un cântec al poetului seu favorit, le zice: „mai sus, mai sus pun gloria de a fi vîmpus acest cântec sublim, de cât a combate mâne pe Montcalm și de a'l birui.

Vedeți din atâtea pilde, legătura strânsă ce există între științe și putere, ca simbol al acestei legături divine, pe lângă cărțile care vi se impart ca premie de consiliul nostru comunal, vrând să vă dau și eu un semn de dragostea ce mi insuflă junimea studioasă, am ales o armă, o pușcă, care se va atribui elevului celui mai distins atât prin succesele sale școlare, cât și prin o purtare asemplară.

Nu vă pot arăta mai bine calea, ce are de apucat un Român vrednic de acest nume, în ori-ce țară, și în ori-ce timp, dar mai ales în veacul nostru, și la noi, trebuie întipărită în inima fie cărui copil serioasa vorbă a lui Scharnhorst » ori-ce cetățean se fie căptușit de un soldat » Aveți pilda strămoșilor noștri Români, plugari, deregători, magistrați, mai înainte de toate soldați! soldați, care prin vitejia și dibăcia lor, au ridicat atât de sus Majestatea numelui Român » căci ori-ce soldat poartă un caracter Regal » au zis sfântul Augustin un Român Vlădica Hippovei și lumina creștinătății.

Oprindu-mă, aici, spre a nu vă reține mai mult și a vă reda dragostei nerăbdătoare a părinților voștri, vă mulțumesc scumpii mei copii, de zelul ce ați dezvoltat în cursul acestui an; Mulțumesc silințelor iubitului și luminatului vostru iuvățător, prietinel și colegul meu în administrarea comunei noastre, căci interesele morale ca și cele materiale, au nevoie de a fi administrate și dirijate. Nu mai puțin mulțumesc destinsei noastre Profesoară, care prin luminile și esemplul seu a dezvoltat în inimile fetelor din Pașcani, virtuțile blânde care împodobesc miresile; mi aduc aminte delicata laudă a unei Romane citată de *Caton*, » țese lână și șede acasă » perfectă definire a rolului unei femei, în societățile serioase și puternice.

Urmați dar pe această cale, scumpii mei copii, luminați-vă, învățați, munciți! știința ne învață toate mijloacele de a ne apăra și de a birui; știința ne învață a nu desprețui puterea și chiar slăbăciunea potrivnicilor noștri. În viacurile îndepărtate, marele istorianul nostru Tacit, cu geniul seu pătrunzătoriu, analizând moravurile Nemților de pe atunci, descopere în această seminție barbară, geniul virtuților, care spre flagelul omenirei au dat biruință acestor dușmani ne împacăți a neamului și a culturii Romane. Între aceste virtuți, mai înainte de toate resare patriotismul, un patriotism adânc, înfocat, fără milă, ca fără frică. Nică astăzi n'au uitat Germanii virtuțile părinților lor. Pari-mi că aud încă resunând peste toate văile Rinului vestitul cântec a lui Becker: Nu, nică o dată, nu' vor avea dușmanii Rinul nostru Nemțesc, pe câtă vreme tineri flăcăi vor surăde mireselor frumoase, bisericile noastre mărețe își vor scalda picioarele în unda'i senină, pe câtă vreme oasele celui de pe urmă om nu vor zace în unda'i rece! » Mai feciciți și mai înțelepți de cât conviețuitorii lui Tacit, să ne pătrundem de pilda ce le dădea Nică o virtute »

străinilor să nu ne rămâe străină, să le răpim pe toate, să le răpim secretul mărireii lor, precum le-au răpit tânărul Domn care l'am împărtășit cu Majestatea Română, cinstindul cu numele și cu nobilimea, mai pre sus de toate a seminției noastre. Încă o dată muncii, iubitorii mei fii, luminațivă, scumpii mei Români, că crescând să nu fie sub soare mai ageri, și mai vrednici apărători de cât voi ai țarinei strămoșasci; că ori care ar fi împrejurările care v'ar chema, primejdiele care ar încunjura Patria, mulțemit lui Dumnezeu, mulțemit Regelui nostru Român, mulțemit vitejiei voastre și întregii tinerimi Române, de la Tissa la Prut, de la Carpați la Dunăre, nici o prăjină de țarină a lui Traian și a lui Ștefan, nici o picătură de apă Română, să nu fie răpite sacrei lor îndatoriri de străini, și de a adapa neamul Românesc, — pe câtă vreme se va naște un prunc pe malul *Dunărei noastre Române*, pe câtă vreme nu vor zăce oasele celui de pe urmă în unda'i părințască.

Să trăiască România !

Să trăiască Maj. Lor Regile și Regina

Să trăiască Comuna Pașcani.

B I B L I O G R A F I I

Viniamin Costachi, Mitropolitul Moldavei și Sucevei Epoca, viața și operele sale, de la 1768—1846, este numele, unei cărți, ce a apărut în Iași, zilele acestea, scrisă de Dl. A. Vizanti, profesor la universitate.

Scrierea D-lui Vizanti, asupra vieții și activității Mitropolitului Viniamin, este foarte importantă, fiind că cuprinde o epocă de 78 ani, din viața poporului român, și anume acea epocă când peste poporul român căzuse cele mai mari nenorociri: fanarioții, desele rebele între Turci și Ruși, luarea Bucovinei și Besarabiei; eteria, regulamentul organic și altele. Asemenea această epocă, prin activitatea și sacrificiile mitropolitului Viniamin, cuprinde semănarea semințelor renașterii și dezvoltării noastre. Citind asta carte rămânem uimiți de mărețele fapte și sacrificii ce au făcut acest mare Prelat și Patriot în cât nu putem zice altă, de cât aceea ce zice și Dl. Vizanti, că, Viniamin a fost alesul, ursitul lui D-zeu pentru poporul român, iar învățăturile sale, instituțiunile create de dînsul, ne-a pregătit o Românie unită, liberă și independentă.

Importanța acestei cărți și meritul autorului, sunt cu atâta mai mari, cu cât n'au ramas, nici un scrtoriu național sau străin, nici un document, hrisov, publicațiune, manuscris, inscripțiune, note pe care se nu le fi cercetat și citat în astă scriere.

Recomandăm fie-cărui român asta scriere meritoare spre a o citi și medita. O recomandăm cu deosebire prelaților noștri, fiind că mulți sunt de parte ca ceriul de pământ de măreșile acte și virtuși a sântului Mitropolit Veniamin Costaki.

Un nou Regat (România.)

Zilele acestea a apărut în Paris o carte sub titlu: *Un nouveau royaume—Roumanie, de Dl. Edouard Marbeau.*

Dl. E. Marbeau, făcând o călătorie prin Romania, în 1879, publică, în o carte de 108 pagine formatul în 8°, impresiunile și aprecierile sale asupra României, din punct de vedere politic, geografic, culturalistic, comercial și industrial. Dînsul a vizitat principalele orașe din România între care și orașul Piatra.

Este util de a cunoaște fie-care român asta scriere; este important de a videa cum Franța a păcătuit către poporul român, părăsînd politica tradițională și politică naționalităților ce o inaugurasă la 1857.

Este asemenea interesant a videa cum Austria a cautat să profite de greșala Franței și să caute pe toate căile a-și capata influența sa în România și a o cuceri economicște.

O apreciere greșită însă găsim în scrierea D-lui E. Marbeau; dînsul crede pe Austro-Ungaria, și mai cu samă pe Unguri, amici ai Românilor și că Ungurii și Români, uniți ar forma o puternică barieră contra Rusiei. Poate în credință sa se aibă dreptate, însă judecând purtarea barbară a Ungurilor către Români din Transilvania, este imposibil de a se realiza ceea ce crede Dl. Marbeau,

Acte diverse. Dl. Dr. Dem. Cantimir președintele societății noastre, a obținut diploma de onare clasa I la expoziție la societatea concordiă română pentru *industria română* adică pentru *stabilimentul băilor de la Bălătești și pentru estragerea și prepararea sarei Athermale purgative de Bălătești*, recunoscută prin analiză superioară serurilor streine.

Dl Victor Dogaru, membru societății noastre, a obținut medalia: *Bene-Merenti*, Clasa II pentru *abecedarul seu*.